

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

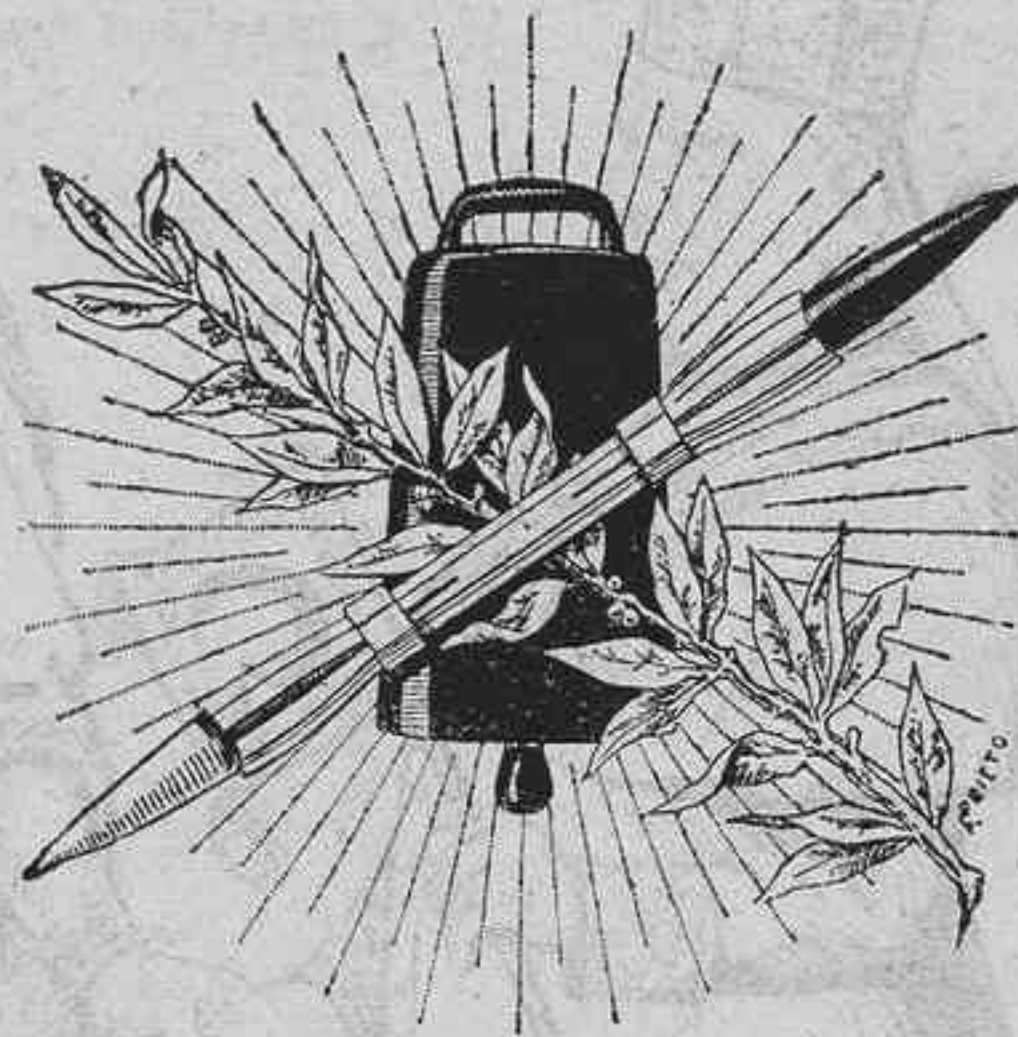
PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

SOLEMNE

PRO-

CESIÓ

DEL CORPUS

MU-

NICIPAL

AL obchecte de que la Processó que ahora van á ver resulte brillante é interesante y no hi haiga desgracias, se han pres las disposiciones sigüents:

1.º Se prohíbe desde la primera páchina hasta la última dejar el periódico, com no sea para soltar la rialla y continuar enseguida.

2.º En las calles estretas no 's parará ningú á mirárselo, porque se formarían grupos, y la chent luego no podría pasar.

3.º Se confía en que els vecins de las tiendas, cuartos bajos, pisos primeros, pisos segundos, pisos terceros, pisos cuartos y pisos quintos celebrarán la Processó y se harán un buen panchó de reir.

De la proverbial cultura y sensatez de los lectores d' este periódico se espera que ningú hará el menor cas d' estas disposicions y que todos harán com de costúm lo que millor les parezca.

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

CRÓNICA

Corpus es la festa de l' any per excelencia: festa de llum, de color y d' alegria. El que va colocala en el mes de juny, s' ha de confessar que 'n sabia molt.

Es la antitèssis de la festa de Nadal: aquesta per caure á principis de hivern, en días frets y curts que avants de las cinch ja es fosch, convida á concentrarse dintre de la llar, á ser disfrutada al calor suau y en l' agradable companyia de la familia: el gall y els turróns y 'l bon ví que reconforta, son l' amaniment obligat de la casolana expansió.

Res d' aixó succeheix per Corpus. La primavera brilla ab tot l' esclat de la séva magnificencia: el dia es llarch y esplendent: al sol fins sembla que li sábiga greu despedirse de la terra joyosa, per anárse'n á joch... Y tot convida á gosar á plé ambient y á cor obert, absorbint ayre pur, flayrant perfums de flors y de gínesta.

Per Nadal, tothom á casa.

Per Corpus, al carrer tothom.

Y tothom s' hi llansa adelarar y alegre.

Caracterisan la diada de Corpus certas festas candorosas que arrancan de una vella tradició, y que venen conservantse á través dels anys y dels sigles.

Repassin els antichs dietaris de la Ciutat y las trobarán mencionadas puntualment ab gran riquesa de pormenors, com si aquells seriosos concellers, un dia á l' any á lo menos, volguesen entretenirse en jochs de criaturas.

L' ou com balla al sortidor de la Catedral, entre ramells de flors y de cireras; los gegants que surten á recorre 'ls principals carrers, arrancant arreu l' alegre clamoreig de la maynada; las trampas que repican monótonament sobre las timbalas; els nanos deformes que avansan balancejantse... tot aquest aparato entre cómic y tendre, segons el génit y l' edat de qui s' ho mira, no es cosa d' avuy, sino de molts anys enrera.

Avants sortian també 'l drach y la mulassa y l' àliga: jo mateix me recordo haverlos vist, sense que puga atinar en la causa de la séva desaparició; com recordo també haver llegit articles erudits estudiant seriament el simbolisme religiós de totas aqueixas moixigangas.

La mulassa era, segons ells, la mula de Betlém; l' àliga, la del evangelista Sant Joan; el drach, que etjegava carretillas per la boca y

Animarse, ciutadans;
ja tenim aquí 'ls gegants.

treya fum pels nassos, era la bestia del Apocalipsis, y aixís tot lo demés.

L'altre dia 'm deya un amich aficionat á la arqueologia y á fer frasses:

—Crech que al igual que 'l drach desapareixerán també 'ls gegants y 'ls nanos. Lo únich que no 's perdrá may á Barcelona serán las trampas.

Que també son simbólicas.

**

Per més que Barcelona ha crescut considerablement, omplintse la ciutat nova de carrers espayosos, la professó de Corpus, qu' es una de las notas més típicas de la festa, ha modificat apenas son antich itinerari.

Deu fer cosa de dos anys que va prescindirse de ferla passar pel característich carrer de Moncada, que tan bé reflecta encare en molts de sos edificis la vida y l' aspecte de la ciutat de tres y quatre sigles enrera. Fora de aquesta modificació, que va aixecar no pocas protestas, el curs de la professó continua sent el mateix, reunint en tot el trànsit una gentada inmensa, entre la qual hi predomina un gran esplet de noyas macas.

Y á pesar de tot, la professó que tant se presta, per qui hi vaja, á passar una verdadera revista á un sens fi de batallons d' hermosuras, extesas al llarch de las aceras y apomelladas pels balcons, apenas se veu concorreguda més que per l' element oficial, y si jutjéu per la cara que fan els que hi assisteixen, poch vos costará de coneixer que hi van casi per forsa.

Já se 'n planyia un capellá de que aquest atractivol cinematógrafo tingués tan poch entussiasas.

Si bé afegia:

—Aixó 's deu, sens dupte, á que molts joves

encare no hi han caygut, que 'l dia que arribin á adonarse dels atractius que ofereix aquest bé de Deu de angelets, no hi haurá prou atxas á las cererías, y 'l cap de la professó, al entrar de nou á la Catedral, se tocará ab la qua, qu' encare n' anirá sortint.

**

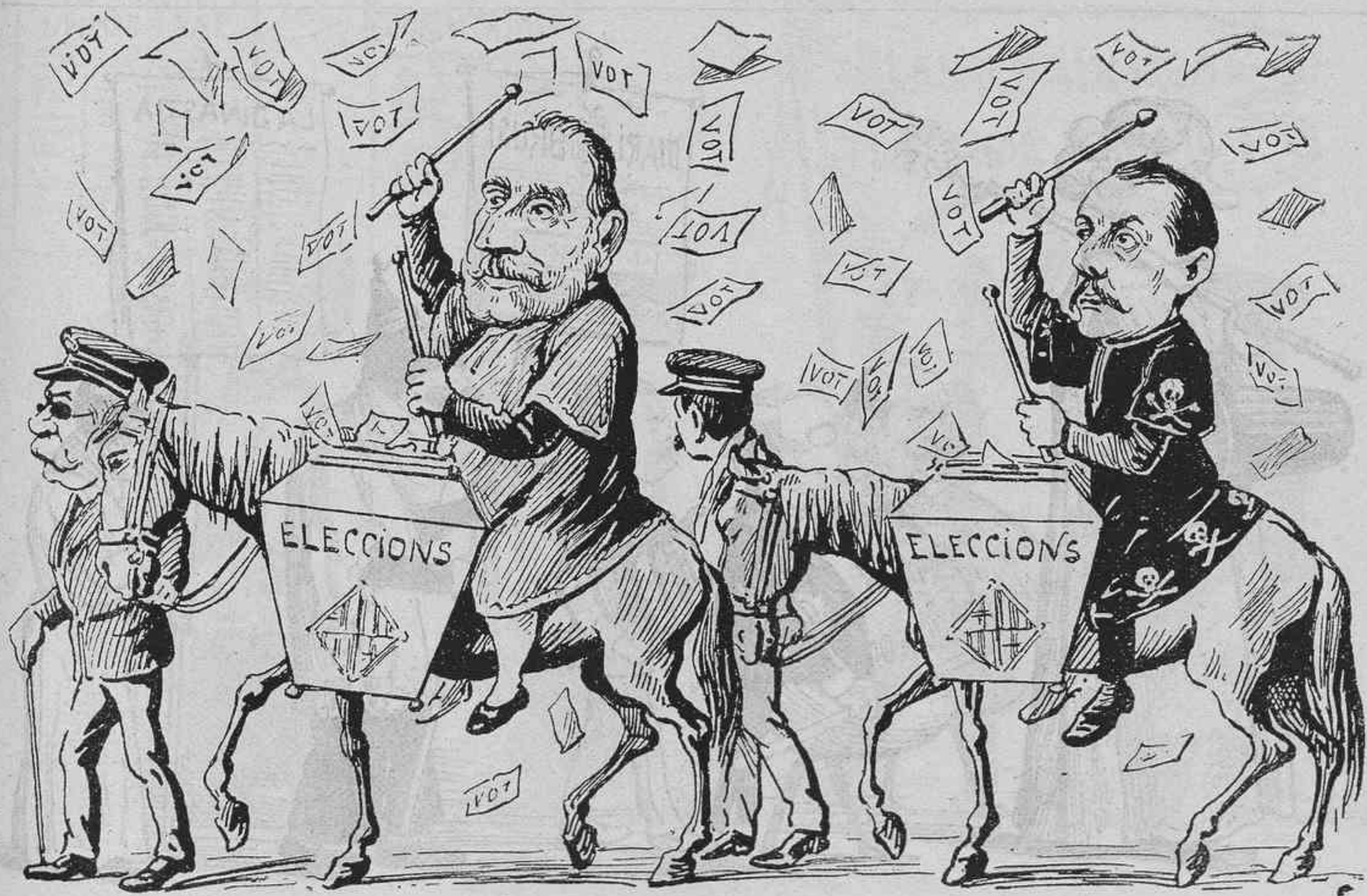
Un dels elements que avants donavan un aspecte més singular á la professó de Corpus, eran els veteranos, recreo, en el seu temps, del llapis del malaguanyat Padró.

¡Quinas figuras las de aquells homes decrepits, de cararebeguda, cos encorvat, camas vacilants y pols tremolós que precipitava 'l degotament de la cera del blandó! Vestian tots l' uniforme de milicianos, y aguantavan dessota de l' aixella 'l morrió negre ab elllarch plomero vermell de gala: aquells arreus militars no eixian de la calaixera sinó un cop al any, la diada de Corpus.

Ab son bigoti blanch, com de pel de raspall, ab la mirada tristament enérgica de sos ulls, que traspuaava per entremitj de un enmaranyament de cellas; y ab las medallas de Peracamps y Sant Llorens dels Piteus que brillavan sobre 'l seu pit asmátich, semblavan els últims restos, quan no una evocació fantástica, de l' edat heróica de las lluytas en defensa de la llibertat del poble.

Al principi eran encare molts els que s' oferian en espectacle 'l dia de la professó; pero d' any en any anavan minvant, fins que 'n quedaren ben poch, mitja dotzena, quatre, dos, al fi un de sol... l' últim: el que hagué de anar á la professó sense parella, trist per no poder marxar ni tan sisquera á dos de fondo.... Y aquest també s' extingí, ningú sab com, perdentse en l' eternitat del no ser, y deixant tan sols el recort com de una visió desvanescuda.

¡Pobres veteranos!... Per veurel'us que s' ha

Trampas vam darvos, trampas trindréu;
lo qu' es de trampas no 'n sortiréu.

fet, al cap-de-vall, de aquella llibertat que, plens de sant entusiasme, conquistareu ab la sanch de las vostras venas, val més, mil voltas més, que ja no siguéu de aquest mon!

També 's fa sense vosaltres la professó de Corpus; y per molts descreguts, el no anarhi vosaltres equival senzillament á la supressió de una petita nota cómica.

* *

Un recort, y acabo.

Y consti que si 'l consigno, es per remontarse al origen de la Casa López, y senyalar un de sos primers éxits editorials.

D. Ignocent acabava de establirse al carrer Ample ab poch diners, pero ab molta inteligencia y no menos ganas de treballar. Era 'l dia de Corpus, y desde bon mati aparegué, en casi todas las cantonadas de Barcelona, un misteriós cartell ab lletras rojas y molt grossas, que deya:

UN CORPUS DE SANGRE

L' autoritat prengué cartas en el assumpto, y aixó que llavors no 's parlava gens ni de catalanisme, ni de segadors: fou cridat el Sr. López á presencia, no sé si del Governador ó del Capitá general, y al preguntarli aquest:

—¿Qué significa ese cartel que ha mandado usted fijar en las esquinas?

Respongué molt tranquil:

—El anuncio de una novela próxima á publicarse.

En aquesta forma s' anunciá la primera publicació de la Casa López, que fou la novela *Un Corpus de Sangre*, de D. Manuel Angelón, á la qual estava reservat un dels éxits més grossos que s' havian vist may á Barcelona.

P. DEL O.

¡QUINA DITXA!

¡Qué felís que fora, hermosura meva
si pogués guardarme la teva alenada
que cálida exhalas al fer un sospir!
¡Qué felís que fora si pogués quedarme
lo perfum suavíssim que ta boca llansa
al compás dolcíssim de lo teu respir!
¡Quán grat me sería possehir lo brillo
que, bellugadissos, los teus ulls escampan
com destells claríssims de diamant pulit!
¡Quán grat me sería, ¡ay! si ho sapiguessis,
tení una trentena de pessonetes
per anar de *trueno* tota aquesta nit!

AGUSTÍ FALS.

LA PROFESSÓ

—Vejám, noya, ¿vol fer la finesa de deixarme passar?

—No, senyor; no 's pot. Deixant passar á tot-hom, de mica en mica acabarian per pendrem el puesto.

—¿Y qué sab vosté si vaig á buscar un metje, ó una llevadora, ó una cosa d' aquestas que no tenen espera? Vamos, enretiris un pamet, un milímetro, el tros justet per poguers'hi enquir una persona prima, porque ja veu vosté que no tinch res de gros...

—¡Ay, qué la sab llarga!... Tingui. ¿'N té prou ab aquest bossi?

—¡Qué diu! ¡De sobra! Poguent estar al costat de vosté, fins á la punta d' un punxó m' aguantaria. Ara no més hauria de fer una cosa, ja que ha comensat: cedirme una mica de tauló.

—¡Oh, fillet, no es méu!

—No tingui pór, no es per quedarme'l. Acabada la professó, m' alsaré y tota la fusta quedará aqui: li juro.

El digne porrer, seguit
dels ganfaróns del partit.

—Aném, no juri per tan poca cosa. Tingui, segui... y calli.

—¡Qué! ¿Qué vol dir que hi dit alguna cosa lletja? Si acás, tátxim la paraula, y la retiro desseguida. Per res del món voldria ofendre á una noya que, á més de ser tan bonica, 'm fa la caritat de deixarme seure á prop séu.

—No sé per qué se 'm figura que ab tantas arengas no 'm deixarà veure bé la professó.

—¡Cá, no tingui cuydado! En els moments culminants ja callaré. Pero, escolti, ¿ja ho sab de cert que ha de passar per aquí?

—Al menos, aixís ho han dit.

—Bah, no se 'n fihi d' aixó. Aquesta professó es cosa del Ajuntament, y no sé si sab que 'ls regidors son molt embusteros. Devegadas diuen una cosa y 'n fan un' altra.

—Pues lo qu' es avuy, sembla que han complot la paraula... ¿Sent?...

—¿Si sento?... Una infinitat de delicias que no las havia sentidas may. Veurá, ¿vol posarme la má al cor?

—No sigui plaga: vull dir que ja se senten las trampas.

—Oy, es veritat. Se veu que vosté té dugas cosas molt finas: el cutis y l' oido.

—Y vosté dugas de molt llestas.

—¿Quinas?

—Els peus y la llengua.

—Permetim; aixís son tres, porque de peus sòls, ja 'n tinch dos.

—Bueno, bueno. Ja hi ha las trampas aquí. ¿Que sab aixó de las trampas lo que significa?

—Prou: es el símbol del municipi. Aixís com quan passa 'l rey, tocan la marxa real, quan ha de passar l' Ajuntament, tocan las trampas.

—¡Jesús!... ¿Que no veu com te m' han vestit als gegants? ¿De qué son aquests trajes?

—Ell va de rey de espasas, y ella de sota de bastos, sino que porque no 's vejín las camas del camálích, li han allargat una mica las faldillas. Veurá, els gegants també tenen la séva mica de decoro.

—Anda, ara vingan ganfaróns.

—Y vingan sacristáns extranys. ¿Repara quinas fesomías més estrambóticas tots e'ls? Jo crech qu' expressament els trian lletjos porque fassin una mica de respecte á la quitxalla que hi ha pel curs.

—¿Qué deuen ser aquests que ara passen?

—Gremis.

—¡Qué serios van!

—¡Oh! Aixó no es res. Quan hi ha barullo ab la qüestió de las contribucions y 'ls portan á la presó, llavors els hi veuria de serios.

—Tingui, un estudi. Aquests si que disfrutan de debó.

—Y son els únichs que hi van de bona fe. Es á dir, els únichs... Ells y 'ls gegants.

—¡Guayti, guayti quina monada! Un nen de quatre anys vestit de sant Joan Batista... ¡Qué bufó y qué preciós!...

—¡Caramba! Hasta 'm dóna enveja. Sino que ja soch massa ganapia, corria ab un salt á casa y 'm vestia de Sant Joan... Vejám si també 'm trobaria preciós, y mono y bufó...

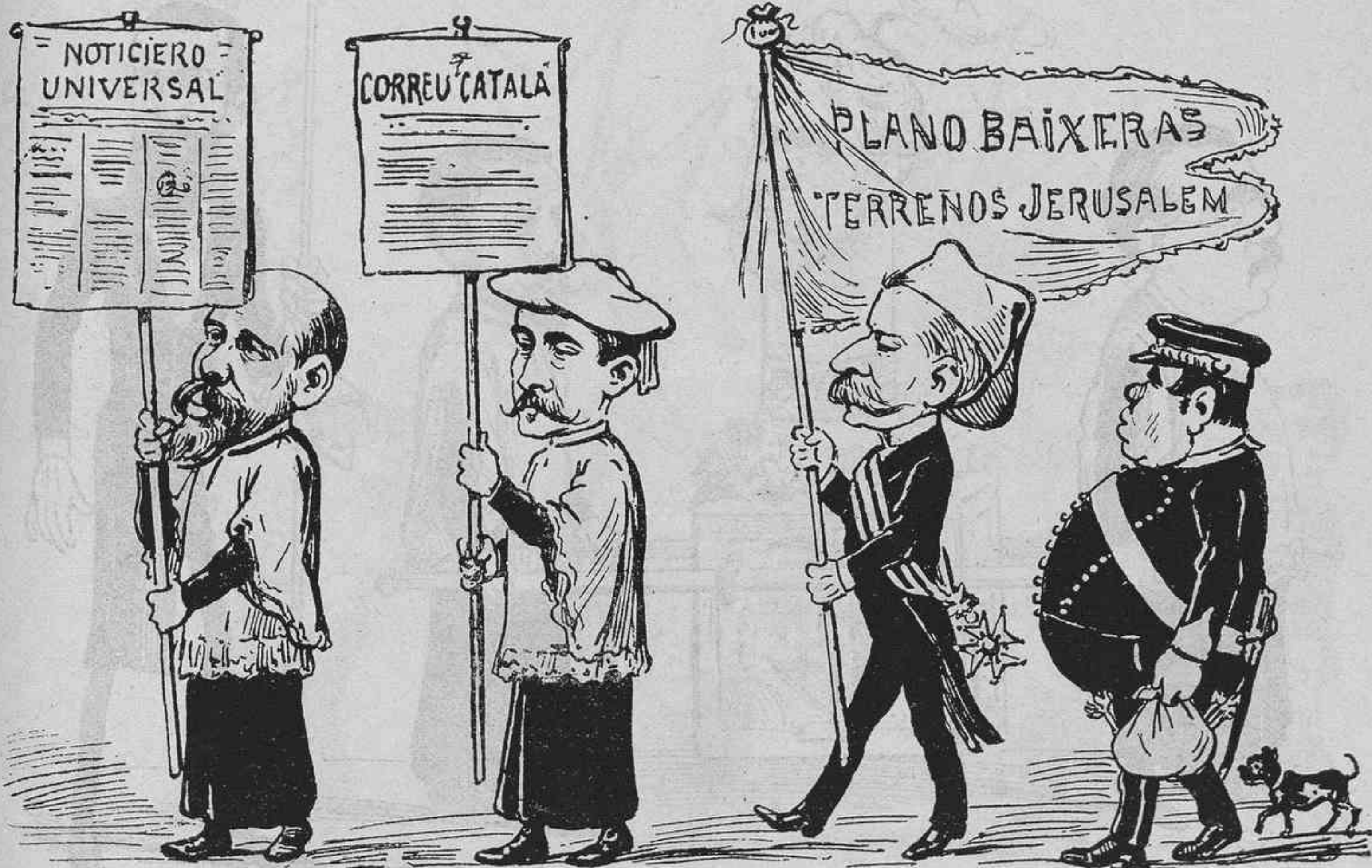
—¡Calli, home, calli!... ¡Ay!... Las primeras canonadas. Aixó vol dir que ara surt la custodia.

—O que ha arribat la *Numancia*, porque entre unas canonadas y otras, jo no hi sé trobar cap diferencia.

—Veurá si 'ls capelláns el senten...

—Y es veritat que ja 'n passen. ¡Oy! Repari aquell com se la mira.

—¿A mi?

Més ganfaróns, y al darrera gremi del camp ab bandera.

—Sí, senyora; y que no li treu els ulls de sobre.
—'M deu coneixe de vista: potser es el que 'm va batejar.

—Bé, no se 'l miri vosté també, no se 'l miri.

—¿Y vosté que 'n ha de fer? ¿No sab que jo tinch molta vocació per majordona?

—¿De veras? Donchs aixó anirà com una seda. Cabalment jo soch majordom. Ja veu si podia trobar una proporció més bonica.

—¡Qu' está de broma! Y lo pitjor es que ab las sévas tonterias, no 'm deixa veure res.

—Gran cosa 's pert, com hi ha món. ¿Sab qué son aquests? Arcaldes de barri.

—¿Aquells que posan'en pau als vehins quan se disputan, y reconcilian als matrimonis, y...

—Sí, senyora; y omplan las urnas de papeletas els dias d' eleccions, y raspan els números de las actas...

—Ara militars y més militars. Y n' hi ha de guapos.

—¡Torném'hi! Baixi els ulls á terra fins que jo l' avisi. Casi tots se la miran, y aixó no 'm convé.

—¿Sab qu' encare 'm farà riure?

—Potser sí, pero déixiu per després, porque ara vé la custodia, y si reya, la tindrian en mal concepte.

—Bueno. Ara música, el piquet de tropa, y s' ha acabat la professó.

—Y fins un altre any, que si vosté no hi té inconvenient, la veurém d' un' altra manera que aquest.

—¿Cóm la veurém?

—Assentats en dugas cadiras de la Rambla, com correspon á marit y muller.

—¡Quinas cosas de dir!

—Pero, ja l' aviso desde ara, ens assentarem á la fila de darrera de tot. No vull que ni 'l clero ni l' exércit la vejín tan de prop com avuy.

—¡Fugi!...

—¡Qué diu! Y encare l' aviso d' un' altra cosa. Aixís com l' any que ve veurém la professó junts, d' aquí cinch ó sis hem de mirar de ferhi anar algú.

—¿Qui?

—Un nen ben preciós, ben mono, ben bufó, vestidet com aquell Sant Joan Batista... ¿sab?

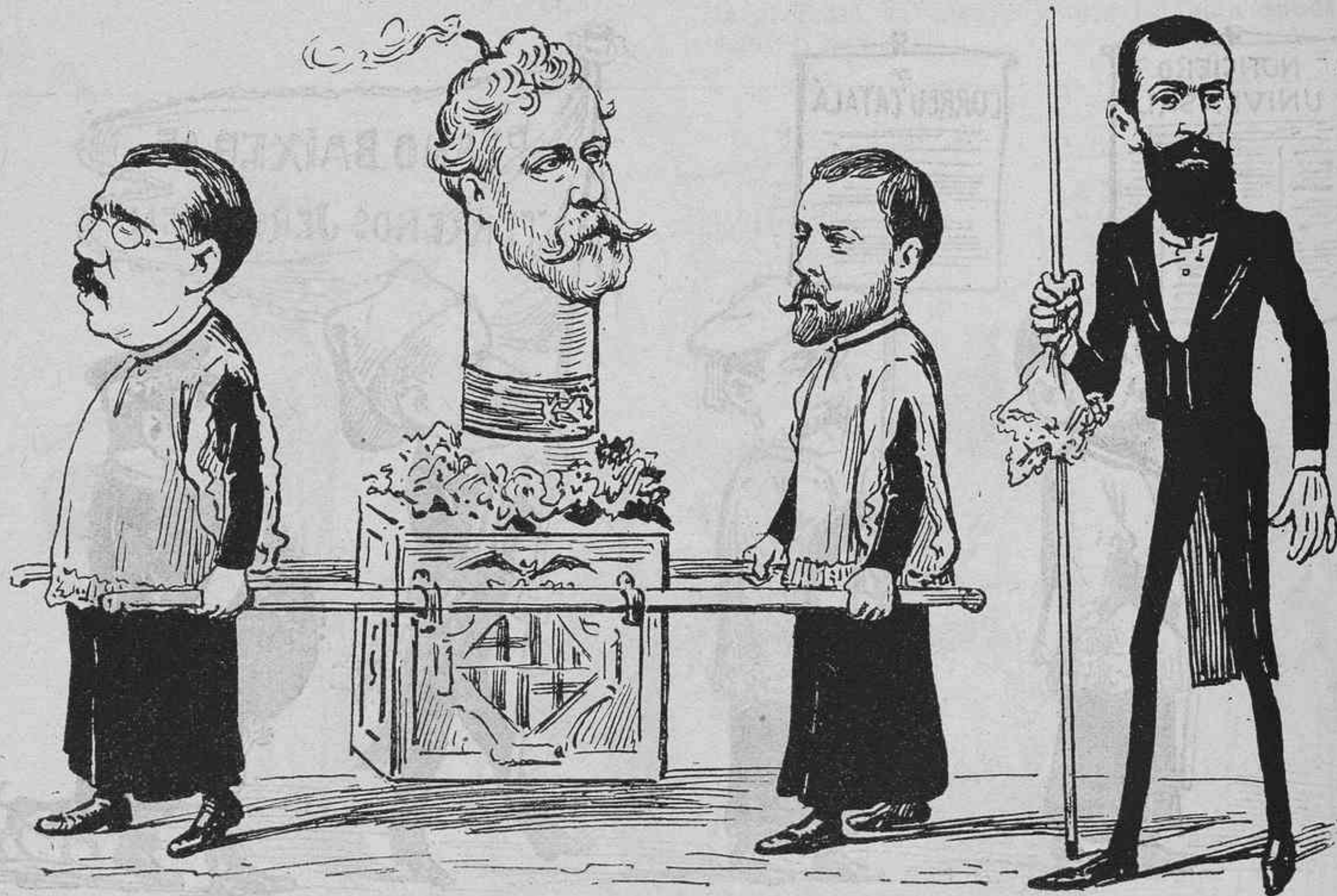
A. MARCH.

VA PER VOSTÉ

Molt senyora meva: En vista de que vosté té la barra de vení á la *Deliciosa* cada diumenje á la tarde, y espera á que jo 'm despulli pera burlarse, á la cara, de mas formas, que no nego que son *algo* exageradas; dech dirli, donya... Marcolfa, que si no deixa banyarme en pau y tranquilitat sense por á sas miradas, jo, Salvador Bonavía, aniré á trobá á 'n Ribalta, qu' es l' amo d' aquell local, y li diré ab breus paraulas que expolsi á totas las donas que 's posan á la barana per criticá á n' els banyistas y burlarse de sas... gracias.

Jo 'm jugo un duro, *senyora*, que la major part de *damas* que venen á pendre vistas, si las veyam despulladas apretariam á corre... (mirant de pogué atraparlas).

Mes, tornant á lo que deya, si l' amo no 'm vol complaure,

Com es just y natural,
ara vé 'l ciri pasqual.

jo buscaré la manera
de que no li quedin ganas
de torná á la *Delitosa*
per tota una... temporada.

Sí, senyora, jo li juro
que si diumenje á la tarde
la torno á veure, no llogo
taparrabos ni carbassas
y 'm tiro... al mar, despullat,
y tant vosté com las altras,
si 'ls queda un xich de vergonya
acabarán la constancia.

¿Qué diu, qué encare vindrá?

Donchs, miri; ja m' ho pensava.

SALVADOR BONAVÍA.

EL PLET DE LA PLASSA

Sobre si 'l nou circo taurí, que ab tan deplorable activitat s' ha aixecat prop de la Creu cuberta, s' ha de batejar d' aquesta ó d' aquella manera, fa dias que l' *afición* está estirantse els cabells.

L' Empresa, ó la societat constructora, que d' aquestas interioritats, gracias á Deu, no 'n sé una paraula, ha posat á la nova plassa 'l nom de *Arenas de Barcelona*. Y titularla aixis y al-sarse un clamoreig de cent mil dimonis, ha sigut tot hu.

—¿Cóm s' entén?— diuen molts intel·ligents en la materia:—¿qué no es prou bo l' idioma del *Litri* y 'l *Bombita*, qu' hem d' anar á buscar paraulas exóticas per rotular las nostras plassas?

—¿*Arenas de Barcelona!*— cridan altres:—¿Qué vol dir aixó d' *Arenas?*... ¿Qui 'ls ha enganyat á aquests padrins? ¿No saben que á Espanya las plassas son plassas y las arenasson un altra cosa?

Per cert que un periódich, cremat també fins

al cap de munt, declara categóricament que, ja que s' ha volgut donar á la nova Plassa un nom francès, valia més qu' en lloch de *Arenas* li haguessin posat d' una vegada *Arennes*, aixis, ab dugas *enes*.

A la qüenta, per aquest diari, com més *enes* porta una paraula més francesa resulta. Buenno, si li donna la ganna, que ho cregui aixis; pero consti que no hi ha necessitat de fer tan gasto de lletra, y que *Arenes*, ab una *ene* sola, seria molt mes francès que no pas ab dugas.

Siga com vulga, l' etiqueta de la nova plassa ha caygut sobre 'l mon de las banyas com una bomba, y á horas d' ara, no hi ha aficionat als toros que dormi, ni begui, ni sossegui.

—¿*Arenas!*— murmuran tots ells suspirant ab amargura y posant els ulls en blanch:—¿*Arenas!* ¿Qué pensaré 'l mon civilisat, ó per civilisar, quan s' enteri d' aquesta picardia? ¿*Arenas!* Es dir, sorra, platja... ¿Tractar als senyors toreros poch menos que de trinxaeres!...

L' Empresa, com es de suposar, procura defensarse.

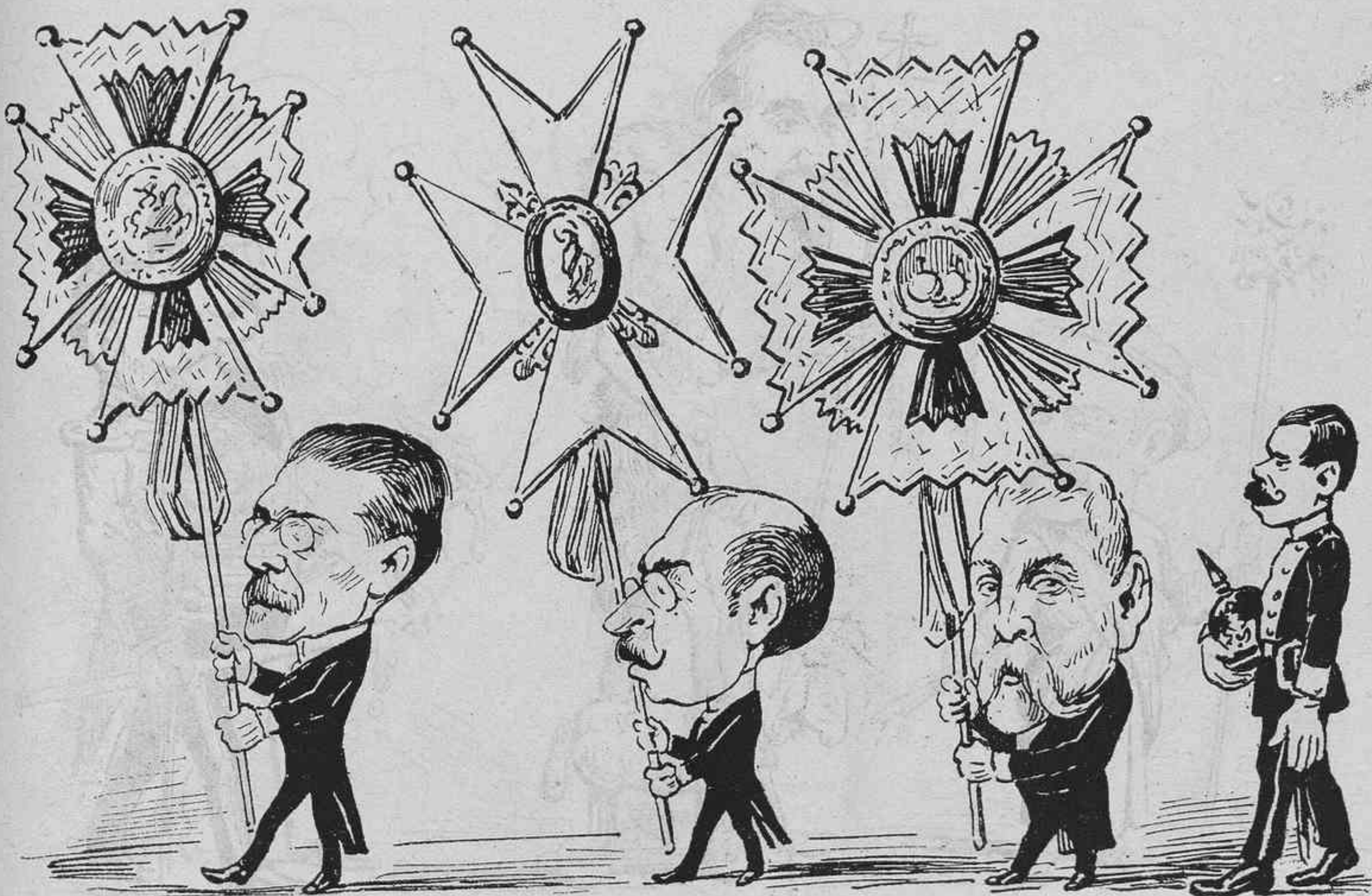
—Li he posat *Arenas*— diu—pera diferenciarla de la plassa vella, perque existintne ja una, no podia pas titularla també *Plassa de toros*.

—¿Qué té que veure?— replica un *revistero*:—¿Per qué no la titulava *Plassa Nova*?

—Just! Y la gent llavors s' hauria figurat que aixó queya cap allá davant de cal bisbe.

Altres, no sé si de bona fe ó per enredar més la cosa, diuen que aixis com als colegis quan hi ha dos noys d' un apellido igual se 'ls anomena verbi-gracia *Pons 1.º* y *Pons 2.º*, ab el circo taurí podia haverse fet lo mateix, titulantla senzillament *Plaza de toros segunda*.

Y entre aquests y aquells, y 'ls de més amunt y 'ls de més avall, la qüestió va enmaranyantse

Creus parroquials, conduhidas per personas distingidas.

qu' es un gust, havent ja arribat á adquirir las proporcions d' un verdader conflicte.

S' assegura qu' está tramantse una conspiració d' aficionats, que projectan una nit encaminarse ab molt misteri á la plassa, provehits d' escalas, y esborrar á má armada el vergonyós titul d' *Arenas*.

Se diu que n' hi ha d' altres que han escrit á n' en Romero Robledo suplicantli que fassi reunir las Corts, per veure si la Representació nacional posa remey á semblant desatino.

Fins s' ha arribat á dir que molts entusiastas han jurat davant d' un número de *La Lidia* que, ó l' Empresa muda 'l nom de la plassa, ó ells no s' hi acostarán may... si no 'ls donan entrada d' arrós.

Si 'ls uns y 'ls altres m' haguessin de creure, jo aconsellaria á la Empresa que, d' acort ab els aficionats, resolués el difícil plet d' aquesta manera:

S' esborra provisionalment el nom de la plassa, 's dona la primera corrida y 's posa al peu de la porta una urna electoral ahont cada concurrent hi depositi 'l séu vot. *¿Arenas de Barcelona? ¿Nova plassa de toros?*

A mitja corrida 's fa l' escrutini y *¡cúmplase la voluntad nacional!* A batejar la plassa ab arreglo al parer de la majoria.

Si s' accepta aquest plan, desde ara 'ls garanteixo que, encare que hi haja tupinada, lo qu' es el vot méu no es fácil que me l' estafi ningú.

MATÍAS BONAFÉ.

FUTESAS

Ja no es l' amor sublim el que m' incita á despit de tothom á cobdiarte:

ara es el goig impur d' un ansia folla el que 'm mou á volguerte ab febre insana: es la satisfacció de l' amor propi: es la fam de un desitj abominable: soch el mascle negat per la femella que rebutja d' amor las filigranas per fartarse, al igual que bestia inmunda, ab lo que troba per carrers y plassas.

Soch jo, donchs, ara, qui ab brutal desfici sols pel gust de pogué ab ton cos venjarme dels desprecis y oprobis que á tot hora fins avuy he sofert ab santa calma, ¡et vull per forza mal que á Deu li pesi! ¡y has d' ésser meva encare que 'l cel cayga! no per fruhirne de tas carns marcidas el goig esqualit de sensual frisansa: sols perque entengas que quan Ell s' hi empenya la voluntat del Home es indomable.

T. CARRASCA GAYÁN.

LLIBRES

CÁNDIDO GARCÍA, *Historia novelesca* per José Nebot y Pérez.—Res haviam tingut ocasió de llegir fins ara de aquest escriptor valenciá, aixís es que no ha pogut menos de sorprendre'ns la novela que acaba de donar á la estampa, per ser un tros de vida, ple de interés y narrat ab verdader coneixement del género.

L' argument de l' obra per sos tochs reals atrau enduentse'n tot seguit l' atenció del lector, y si á n' aquesta qualitat apreciabilíssima s' hi afegeix la frescura y flexibilitat de un estil fácil y afluent, en alguns trossos pintoresch, y sempre correcte, haurém de afegir el nom d' en Nebot y Pérez, á la llista dels escriptors que tenen verdadera aptitud pel cultiu de la novela.

PROSA VULGAR per J. Oliva Brigman.—Té aquest autor el privilegi de la joventut, tant més envejable quan la séva no es la joventut freda, calculista y car-

Xicotets vestits de sant.
Miréulos, ¡qué contents van!

rinclona que avuy predomina, sino la entussiasta y ansiosa que creu y somia y sent las ansias febrosencas de arribar á algún lloch honrós y respectat, en alas del progrés humá.

Constituheixen el petit volum que acaba de donar á l' estampa, precedit de un bonich prólech del senyor Urrecha y Clos ab un expressiu epílech d' en Frederich Rahola, una serie de articlets breus, concisos, nerviosos, com á traballs periodístichs que son, escrits depressa y corrents, baix la pressió de la necessitat de produhirlos, pera donarlos á las caixas, desde 'l pupitre, quartilla darrera de quartilla.

Aquesta classe de traballs generalment solen ressentirse de falta de solidés en el pensament, aixís com de certa incorrecció de forma; pero no per aixó deixan de ser apreciables quan, com els del jove Oliva, conservan el calor de la improvisació, y están inspirats en idees generosas y en noblesa de sentiments.

El Sr. Oliva, al recopilarlos, els lliura del olvit, y además els hi presta la condició de primer descans en la ruda carrera periodística que va empendre desde molt jove y va seguint plé d' entussiasme.

Nosaltres creyem, ab tota sinceritat, que qui tan bé ha comensat, pot arribar á ocupar dintre de la premsa periódica, un lloch molt distingit.

POESÍAS de Eugeni Mata Miaróns.—Havíam compartit ab el Sr. Mata, 'ls entussiasmes literaris que acompanyaren el període de la revolució de Setembre; mes després el perderem de vista, haventse retirat á Reus, la séva ciutat natal, ahont exercí 'l ministeri de l' ensenyansa. Allí 'l sorprengué la mort, y com á obra póstuma, acaba de publicarse una bonica colecció de sas poesías castellanasy catalanas.

N' hi ha de molt hermosas, sobre tot per la séva espontaneitat, y de tots els gèneros, desde 'l serio al festiu. A nosaltres ens han sugerit recorts molt agradosos, y creyém que tots quants se detinguin á llegirlas no s' arrepentirán de haverho fet, y fins se doldrán de que un poeta de tals condicions, tal volta per necessitats de la existencia, no hagués fet del cultiu de la poesia la seva ocupació exclussiva ó sisquera la predilecta.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Poesías completas de Campoamor.—La casa Tasso, que tant se distingeix per sas edicions económicas, ha tingut la felís idea de encloure en dos unichs volums, totas las composicions poéticas de Campoamor. Els aficionats á las bonas lecturas sense fer grans dispendis, se felicitarán de que hi haja qui sempre pensa ab ells.

*** **Acta de la solemne sesión pública inaugural que la Academia médico farmacéutica de Barcelona celebró el 30 de enero de 1900.** Además de la Memoria del secretari doctor D. César Tomás, conté una notable disertació sobre *Procedimientos de investigación anatómica*, del doctor D. Antoni Riera y Villaret.

*** **Dios, Patria y Rey.**—Episodio en un acto y en verso, original de José Nakers. Estrenat á Madrid l' any 73, després de la llarga fetxa transcorreguda, no ha perdut encare son caràcter d' actualitat, per ser una valenta diatriba contra 'ls sectaris del absolutisme, escrita per l' acerada ploma del actual director de *El Motín*.

*** **Pinini ó 'l rey de la esgrima.**—Comedia en un acte y en vers, original de J. Blanch y Romani, estrenada á Romea la nit del 23 de mars últim.

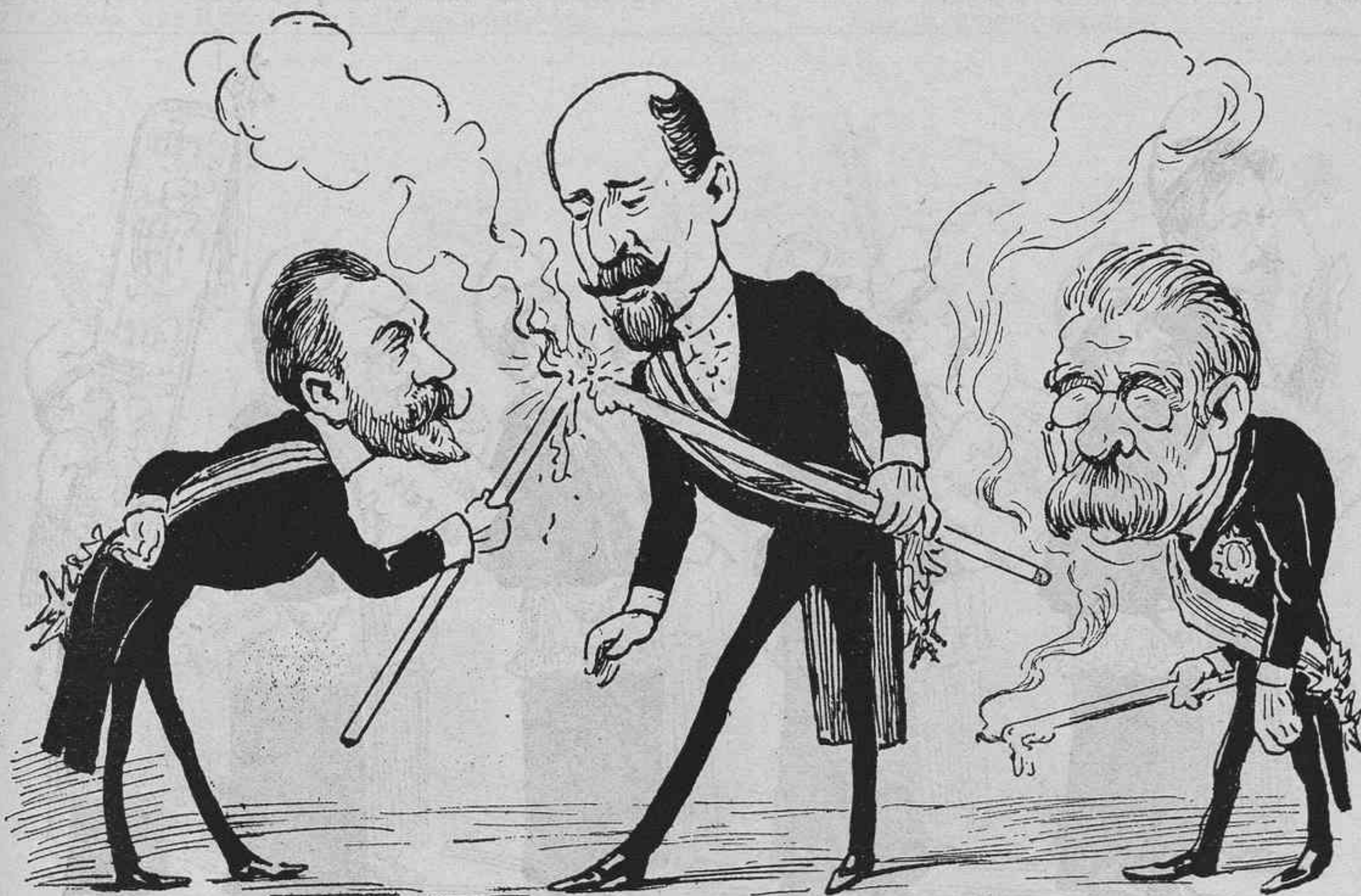
RATA SABIA.

TÍVOLI

Casi 'ns atrevim á dir que complauchen més al públich las obretas en un acte del repertori valenciá que las tan conegudas y rebregadas del género xich. A lo menos resultan mes ingénuas y un bon xich més novas.

Sigan, donchs, molt ben vingudas, pera satisfacció

| Gent que no pensa sinó en la regeneració.

y recreo del públich poch exigent, que va al teatro per passatemps.

Entre las donadas á coneixer per primera volta, además de *Les barraques* de la que parlarem en nostra anterior revista, s' hi contan las tituladas: *Quintos y reganchaors* y *Mil duros y tartaneta*, que han sigut molt justament celebradas, en especial l' última per pintar al viu y ab rasgos pintorescos preocupacions y costums del poble valenciá.

NOVEDATS

El director general, comedia francesa d' en Bisson, arreglada á la escena castellana pels Srs. Mario y Santoval, es de aquellas que 's prestan á la trasplantació, per versar tota ella sobre 'ls vicis y ridiculesas de la burocracia.

Aixís es que l' espectador que 'ls coneix molt, per lo que n' hapogut veure ó per lo que haja sentit parlarne, 's fica desseguida y sens el menor esfors dintre del assumpto.

L' obra es enginyosa, té gran abundancia de situacions cómicas, si no totas ellas naturals, á lo menos graciosas; está parlada ab gran copia de xistosas ocurrencias, y 'l públich hi riu qu' es un gust.

No altra cosa degué proposarse l' autor francés, ni altre objecte perseguirían els arregladors espanyols, sabent que las produccions que fan riure son avuy las que se salvan, que rihent rihent s' ompla 'l teatro, y rihent rihent embutxaca l' empresa 'ls quartos.

CATALUNYA

L' última obra del Sr. Oliver *La juerga* pretén ser una pintura de la terra andalusa, servint de fondo á un drama passional.

La pintura es purament externa: molt torero, *manzanilla* á doxo, una mica de *canto jondo* y una altra miqueta de ball. Tot aixó pot passar á Sevilla, pot ser fins copiat al natural; pero no té ánima. El color es tal volta massa brillant, y á pesar de tot no 's fica molt endintre de la percepció.

Y cuydado que hi ha trossos de diálech ben escrit, á la manera popular, que revelan per part del autor condicions y sobre tot molt carinyo; pero no lluheixen lo que deurian per no estar al servey de un verdader drama.

Aquest apareix abocetat y no pot convencer, ab

aquella resurrecció del amor antich de un torero per una *cantaora* de café, ab los séus corresponents zelos del amo del establiment, que per ser rich voldria fersela séva, lo qual produheix entre 'ls dos rivals una renyina que acaba á ganivetadas. Pero aquesta acció no está lo suficientment desenvolupada pera que arribi á interessar, y 'l públich se queda fret y té rahó.

L' obra sigué representada ab molt esmero y posada en escena ab verdadera esplendidés. Sols els ternos dels toreros valen un dineral... pero aquesta vegada 'ls espectadors no s' han deixat torear.

Dilluns va estrenarse *La Duquesa de La Valliere*, deguda al Sr. Cavestany.

L' obra ha sigut posada ab verdadera magnificencia, principalment per lo que respecta á trajos, que son molt richs y de absoluta propietat. Per aquest sol concepte no vacilém en afirmar que donará moltas entradas.

Com á producció escénica, revela desde un principi, sense desmentirho un sol instant, que l' autor s' ha inspirat en *Cirano de Bergerac*, en lo que respecta á la pintura de un tipo, y no perque sigan molt distints l' héroe gascó y l' amant de Lluís XIV, en la manera de portar l' obra y sobre tot en el quadro final, deixan de observarse certas preocupacions, ja que no reminiscencias. Per lo demés, ni en nervi, ni en galanura, ni en moviment arriba en Cavestany á l' altura de 'n Rostand.

La Duquesa de La Valliere resulta un tipo bondadós sempre, mentres que 'l rey demostra una gran versalitat en materia d' estimar. Históricament aixó es cert, y parla molt poch en pro de l' institució monárquica.

Algunas escenas, principalment las del acte ters, tenen bastant relleu, y foren justament aplaudidas.

Tots els actors, y en especial la protagonista (senyora Tubau) y 'l rey (Sr. Palanca), treballaren ab verdader carinyo, si bé en la declamació, menos ells dos que casi tots els altres, s' identifcan poch ab sos respectius papers, adoleixent lo treball, en son conjunt, de alguna falta de vida y de vigor.

¿Quán será que las companyias, en materia de concertar un' obra, prengan exemple de las extranjeras que tot sovint ens visitan pera fernos compendre la

L' escolania Millet.
¡Cop de fals á tort y á dret.

inferioritat en que 's troba entre nosaltres l' art dramàtic?

GRAN-VIA

La Golsfemta es una ben encertada paròdia de *La Bohème*, escrita ab molt bona sombra per en Granés y acompanyada de alguns números de música del senyor Arnedo, verdaderament endevinats y molts dels quals tinguéren de repetir-se. L' estreno resultá un éxit complert.

NOU RETIRO

Gli Ugonotti ha tingut una execució molt acceptable. El tenor Escurcell, substituït de 'n Gambardella que no pogué debutar á causa de sufrir una indisposició 's feu aplaudir en tota l' obra y especialment en el racó del acte primer. Compartí ab ell els aplausos del públich la debutant Srta. Beduschi (Valentina), soprano de veu voluminosa y ben timbrada, encare que un xich deficient en el registre agut.

Molt bé 'l baix Sr. Travaglini, 'l barítono Sr. Puig Muja y la tiple lleugera Srta. Casals. Els coros y l' orquesta baix la direcció del mestre Baratta contribuïren al éxit de l' obra, que deixá molt satisfets als filarmònichs amants de la baratura.

*
**

Per fi pogué debutar en Gambardella ab l' ópera de Verdi *Un ballo in maschera*. Es un tenor de facultats, puig disposa de una veu potent y la fa lluhir ab l' entusiasme ab que l' emiteix.

La Srta. Beduschi estigué molt justa en la part de Amelia y 'l barítono Sr. Dadone alcansá una verdadera ovació després de la romansa del acte ters que 's veje obligat á repetir.

Ab els *Hugonots* y *Un ballo in maschera* ha anat animantse la temporada lírica del Nou Retiro.

LÍRICH

En el concert que va donar diumenje passat, el jove pianista Alexandre Ribó, va deixarnos sentir per primer cop *La Vega*, inspirada composició del mestre catalá Albeniz y un *Concierto* de discutible factura clásica, del popular autor rus Tschaikowsky. Tant en ditas obras com en las demés que formavan l' escullit programa, ya revelar-se tot un mestre, demostrant una gran co-neixensa del mecanisme y una robustés extraordinaria en la dicció, que li donan un sello personalíssim.

En las pessas de conjunt y en els períodos de molta forsa executiva, com en el *Concert* de Saint-Saens y en la *Rapsodia*, per més qu' alguns passatjes li resultan una mica obscurs efectes sens dubte de son susceptible y fogós temperament, es ahont pot valuar-se y admirarse el treball artístich del concertista. L' auditori va aplaudir-lo molt, exigintli las *tornas* de reglament. El mestre Nicolau, com de costum, va treure tot el partit possible de la orquesta, contribuint al éxit de la vetllada.

*
**

Aquesta nit el segon dels concerts clásichs organissats per en Granados.

A jutjar per l' éxit del primer será un acon-teixement musical, tant més si 's té en compte que ha de pendrehi part l' eminent violoncelista Pau Casals, qui després dels grans éxits que acaba de obtenir á Londres y á París, es ja considerat com una notabilitat europea. Son molts els periódichs que 'l proclaman el Sarasate del violoncello.

N. N. N.

PREGÓ

Qualsevol y qualsevulga
que tingui gana de rals
y vulgui ab l' esquena dreta
guanyarlos ben descansat,
que vingui á n' aquest *cassino*,
carrer tal, número tants,
y 's fassi apuntá dels nostres,
que guanyarém aviat.
No 's mira prim poch ni gayre,
y á la colla tot hi cab,
preferint als que desertin
de ca'l Planas y Casals.

Com que al hereu *Pantorrilles*
estém certs de desbancar,
podrém repartí á mans plenas,
empleos, gangas y rals.

Au, señores, animarse,
que tot just som quatre gats,
y no 'ns donarán la breva
fins qu' hajan organissat

¡Nyigo-nyigo... nyigo-nyí!
La cobla d' en Sadurní.

un partit gros y homogéneo,
procedent de tots els camps.

A tot ambiciós que sigui
barrut com un Samaranch,
llest y viu com un González
y xarraire com un Valls,
se li darà desseguida
un acta de concejal.

Segons quina procedencia
tinguin els nous afiliats,
se 'ls otorgarà la ganga
més ó menos important.

Als del camp catalanista
se 'ls farà municipals,
rellevantlos de la pena
de parlar en castellá.

Donarém bona prebenda
als del camp republicá,
si per cas n' hi ha algún que s' frisa
de tenir quiets els caixals.

Gent de nom y tarregada,
tot vindrá bé al nostre camp
que tenim per tots garrofas
en forma d' actas en blanch,
nombraments de escombriayre
y serveys municipals.

Menjar es nostre programa,
la nostre tasca es menjar,
menjar, la nostra política,
y menjar, nostre idéal.

Ab tau elevats propòsits,
creyém veurens secundats
per tots quins veuen ab pena
lo caciquisme imperant,
y posanthi tots l' espatlla
lograrém nostres afanys
trayent de la menjadora
als que may están prou farts
y agabellan las garrofas,
mani en Pere, ó mani en Pau.

¡Abaix aquells que 'ns fan nosa!
¡Viva nosaltres!

Firmats:

Sandilluns.—Durán Manxiula.—

Bolados.—P. P. Milá.—
Marqués de Santa Dollonsas.
(Y altres, fins á vint y tants.)

JEPH DE JESPU.

Com observarán nostres lectors, en aquest
número ens hem vist obligats á suprimir l' acos-
tumada plana d' anuncis.

La causa es la professó del Corpus municipal
que avuy doném. Com es molt llarga y las pro-
fessóns, segons tothom sab, *no poden trencarse*,
no hem tingut més remey que destinar á tan in-
teressant cerimonia totas las planas del nú-
mero.

Ab motiu de la visita feta á la reyna regent
pels comissionats del Foment del Treball Nacio-
nal, diuhen á Madrit, y 'ls rotatius se 'n fan eco,
que Catalunya s' ha reconciliat ab el govern, y
fins suposan que aquest ens ha fet la mar de
concessions.

¡Ja ho crech, borraros!

Figúrinse que s' han suprimit no sé quinas
molestias inútils de uns marxamos, y 'ls envasos
que s' exigian pel transport del carburo de
calci.

¡Ah, y també si volém podrém rebaixar els
drets del Port, quals productes se destinan á la
construcció del mateix, sabent tothom que la tal
construcció al Estat no li costa un céntim.

De manera que totas las concessions otorgadas

Gentil grupo de noyets,
tirant flors y paperets.

pel Govern á Barcelona, son de aquellas que, parlant en catalanista, poden embolicarse *ab una fulla de bruch*.

El nou governador ha fet ja la corresponent visita al Ajuntament de Barcelona.

Sintessis del discurs que va pronunciar en l'acte de la recepció:

—«Feu clavegueras... y cuideu, sobre tot, de que 'ls aliments que s'expenen sigan sans.»

L'arcalde, en nom dels regidors, va contestar que ja ho farien... y es inútil dir que tot quedarà de la mateixa manera.

Si 'm vol creure 'l Sr. Gobernador, no menji segons qué, puig podria envenenarse, y quan vaja pel carrer tátis el nas, que dels forats de las clavagueras ne surten uns tifus molt tremendos en estat de microbi.

Un curiós, mirant l'escut del *Diari de Catalunya*:

—¡Ayay! l'escut es igual al que figurava al cap-de-munt de *La Veu*. No hi ha més diferencia que l'animaló que 'l corona, 'l qual avants estava de perfil y ara s'ha posat de cara.

—¿No sabs aixó qué significa?—va respóndreli un catalanista del *Tot ó res*.—Lo que ja sab tothom: un cambi de postura, un cambi de actitud. La rata-pinyada 's disposa á pendre rumbo cap á la casa gran.

Acaba de entaularse á Italia una verdadera batalla electoral, que ha tingut per teatro totas las regions de la Peninsula. El poble s'ha despertat, trayent de las urnas un verdader contingent de personal nou.

Tots els homes significats en arts, lletras y ciencias varen ser molt sollicitats pels electors;

mes no tots varen acceptar el compromís de ficarse en el tripijoch de la politica. Entre 'ls que 's negaren á deixarse posar en candidatura s'hi conta 'l gran actor Novelli.

¡Y en quina forma més enginyosa va suplicar que no pensessin ab ell!

Escrivint un verdader manifest, en el qual hi intercalá 'ls tituls de las obras principals que acostuma á representar, y principalment las del repertori del Ibsen.

Aquí va un botó per mostra de aquest curiós document:

*
*

«Ni las mévas ocupacions, ni 'ls méus gustos me permeten aspirar á *Sostén de la societat*; ademés las costums políticas m'han inspirat sempre 'l mateix terror que causan á n'els noys els *Aparescuts*; de aquí que 'ls polítichs de professió 'm considerin com una especie d' *Anech silvestre*; no sento la més mínima afició á entrar al Parlament, que 'm fa l'efecte de una *Casa de ninots*; y 'm permetréu, per tant, que no accepti l'honor supréu que voldriau dispensarme, encare que sentiria moltíssim que 'm tinguessu per un *Enemich del poble*, al qual, pel contrari, estimo ab tota l'ánima.»

De totas maneres es una viva llástima que un home com en Novelli no haja volgut anar al Parlament, per ser l'únich que ab un monólech dels séus, en un moment donat, hauria pogut derribar un ministeri.

Sí, senyors: ab sols proposars'ho, 'ls ministres més serios s'haurian revolcat per terra de tan riure.

Se queixan els vehins de Gracia de que avants de las tres de la matinada, se 'ls apaguin casi tots els fanals de l'alumbrat públich.

¡Sanctus! ¡Sanctus! (Al sé aquí lo milló es parlá en llatí.)

Si volen aquells simpàtics vehins que 'ls parli ab entera franquesa, 'ls diré que 's queixan per vici.

¿Quina necessitat hi ha de fanals, quan un transeunt pot donar un cop de cap á una cantonada, ó bé á una reixa, y veure las estrellas?

Per si 'l *Noticiero* va dir que un telegrama de 900 paraulas, enviat á *La Veu de Catalunya* desde Montserrat, durant la visita d'en Dato, va ser pagat ab fondos del ministre; y per si 'l Sr. Aguilera, redactor corresponsal de aquell periódich, va negarho resoltament, á pesar de lo qual *El Noticiero* va oposarse á rectificar la noticia, vels'hi aquí que 'l diumenje, 'l Sr. Aguilera y 'l Sr. Peris Mencheta van agarbonarse y van anar á tomballons per terra.

¡Ditxós viatge d'en Dato!

Jo 'm creya que tot estava acabat, y tinguin: encare rebrota.

**

En bé del regionalisme, y en honor de la fraternitat periodística, es de desitjar que no 's dongan may aquesta classe d'espectacles.

Las noticias se rectifican si son inexactas, y si son ciertas se confirman apoyantlas ab las probas corresponents.

Tinguinho entés aixís lo mateix els fills de la terra de las xufas, que 'ls fills de la terra de las pinyas.

La lectura del poema lirich d'en Rusiñol *El jardí abandonat*, que tingué efecte en el Saló Parés, sigué un aconteixement que despertá un gran interés entre 'ls intellectuals de Barcelona.

L'obra de 'n Rusiñol es hermosa y encisa-

dora: exhala tota ella la misteriosa poesia de la tristesa, y en certs passatjes arriba fins al fons de l'ánima. Y la música ab qu' en Gay ha sabut ilustrarla es també inspiradíssima y respon de una manera admirable al sentiment del poema.

Vels'hi aquí una boda felis de un llibre y de una concepció musical, realisada en els altars de un art refinadíssim.

El Sr. Gual va actuar de celebrant, y una orquesta y un coro molt afinats van realisar la espiritual ceremonia.

A Madrit ha fracassat el drama *Ánime solitaria*, que es una de las obras més hermosas de Hauptmann, y que ha sigut posada en escena per l'insigne Mariani.

No 'ns extranya res de lo que passa en aquella terra en materia teatral. Acostumats als *callos y caracoles* del género flamench, repugnan el sustanciós flet fi y sanguinolent, cuyt al punt.

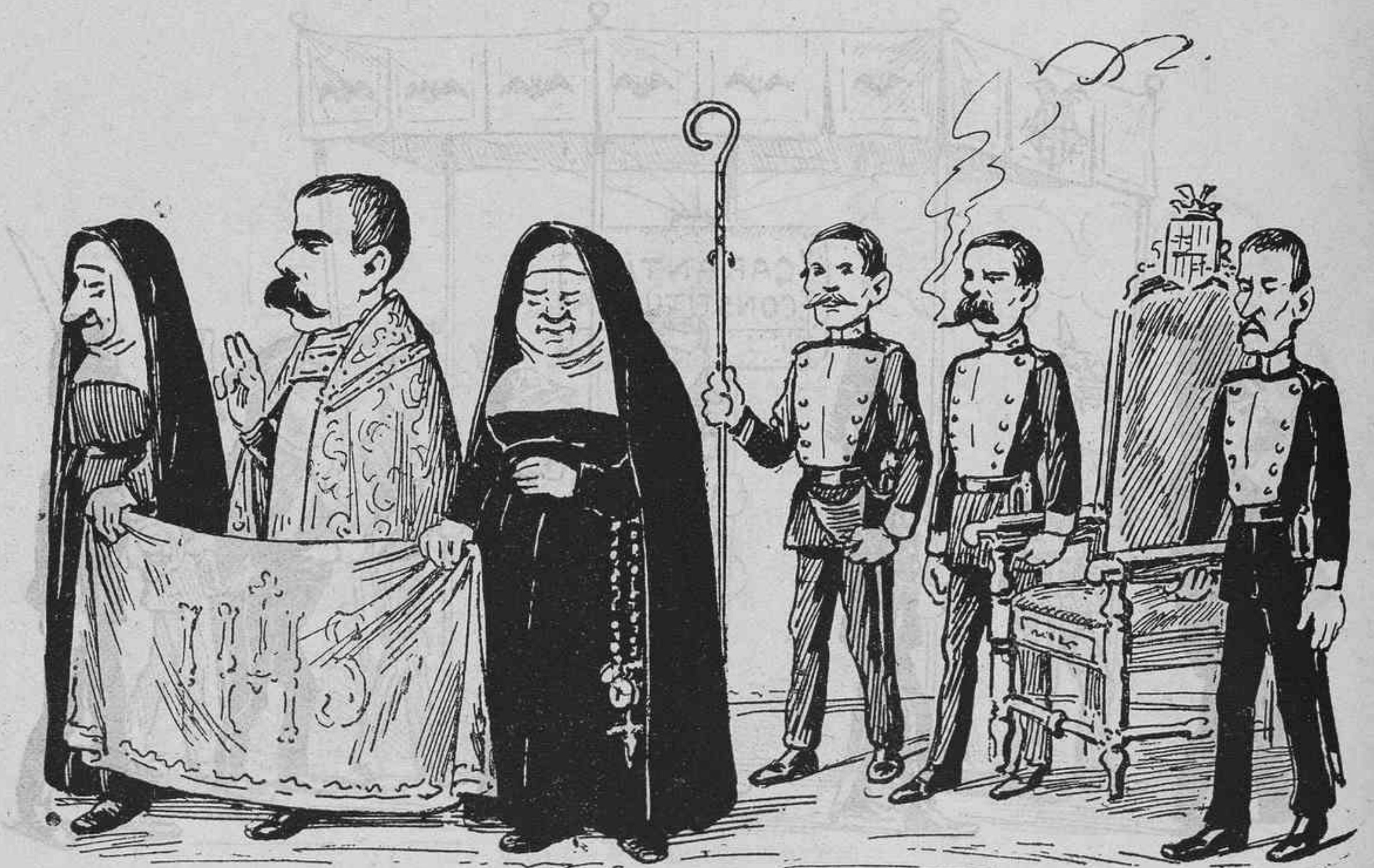
Obras que fassin pensar... ¡uf!... ¡quina pesadés!...

¿No val mes, mil vegadas, un bon espatech de pandero y castanyolas y remenaments de cul de xulas y toreros?...

Aquí, aquí está l'art per escelencia... y tot lo demés son caborias de aquest dimontri de alemanys, que bebent no més que cervesa agafan la borratxera trista y meditabunda.

Al últim l'inglés ha establert el passatge á cinch céntims, en el trajecte de circunvalació de la Gran via, es á dir, allí hont *La Catalana* té una de las sévas líneas mes favorescudas.

Apuntin aquest nou benefici que deu el públich á las iniciativas de *La Catalana*.

El bisbe municipal,
Doctor D. Jaume Trabal.

Sempre que l'inglés ha rebaixat els preus ha sigut tan sols pera fer la competència a *La Catalana*.

Y sino, diguin, ¿perqué no modifica a benefici del públich las tarifas dels demás itineraris, especialment el de Gracia?

Será necessari demanar al Ajuntament que permeti fer aquell trajecte als cotxes d'en Casals, única manera de treureli al inglés la son de las orellas.

Nosaltres no som gayre amichs dels toros; pero no arribém al extrem d'aquell noruech, que trobantse a París y després de veure la corrida ab que s'inaugurá la plassa de Deuil, va empéndrelas a tiros de revólver contra 'ls dos primers toreros que van posarse al seu alcans.

Alló que diuhen devegadas desde 'l *tendido*: —*Anda, a que te peguen un tiro*—ha tingut a París realisació pràctica, y no perque 'ls toreros ho fessen malament, sino, al contrari, per haverho fet massa bé.

¡Qui sab si ab el temps veurém lidiar toros ab un revólver lligat a cada banya!

A un nen de vuyt anys li preguntá 'l seu mestre:

—¿Qué se necesita para abrir las puertas del cielo?

Y 'l baillet, en lloch de citar las virtuts cristianas que 's recomanan al efecte, respon sense titubejar:

—¡Llamar al vigilante!

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

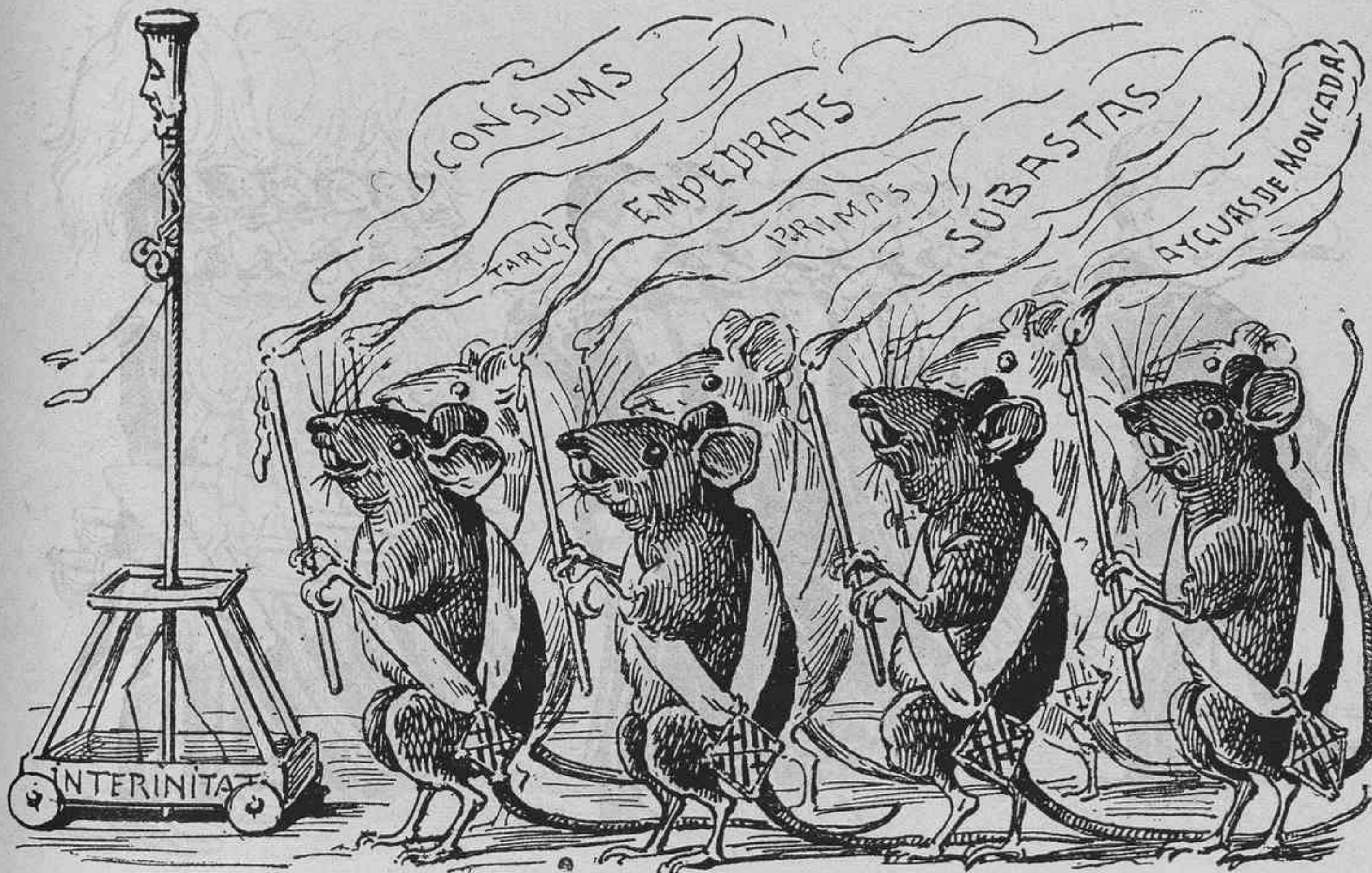
- 1.º XARADA 1.º—*Fas-ti-go-sa.*
- 2.º ID. 2.º—*Ma-jo-ri-a.*
- 3.º ANAGRAMA.—*Ser—Res.*
- 4.º TRENCA-CLOSCAS.—*Lo más perduto.*
- 5.º CREU NUMÉRICA.—*Salmerón.*
- 6.º CONVERSA.—*Elvira.*
- 7.º GEROGLÍFICH.—*Sobresada.*

XARADAS

SEGUINT EL CURS

- ¡Al bon carmetlo de goma...!
- A veure; ¿vol fe 'l favor...?
- ¡Qui vol ginestra...!
- Ep, mestressa, doneume'n cinch céntims.
- Prou.

Y al seu derrera, per consegüent, l' Excelentíssim Ajuntament.

—¿No més aixó per cinch céntims?
—Ay, filla meva; ¿que 'n vol un carro ple?... no 'n puch quinta gayre aquest any.

—¿No? ¿y aixó?
—El govern la té *arreglada*.
—Vaja, teniu.

—Ep, senyó;
¿que vol comprar paperets?

—No.
—*Pastillas de limón, rosa, menta, bergamota...*
—*Dos-dos*, comprime'n d' aixó.
—No, que fa cuchs.

—Mira, mira quína xicota, Ramon.
—Porta paperets... ay filla...
—Ah dolenta...

—¿Arri, mussoll!
—¿A qui li faltan carmetlos? tres deu céntims.

—Ep, tu, noy...
—Hola ¿ahont va, Catarineta, tan *total*?... ¿sab que fa goig...?
—¿Vol dir?

—*Jo prima-girada* pogués torná un paper com aquest que se li passeja per la voreta del coll...
—¿Que está de broma!

—¿Aquest vespre ja sab que hi haurá ball, oy?
—Cuydado, cuydado, fugin que van á posar taulons.

—¿Qui vol comprar paperets!
—¿A cóm va aquest *dos-tres* noy?
—A cinch céntims la mesura.
—¿No 'n tens d' altres de millors?
—¿Serpentinas á cinch céntims!
—Hola, ¿qué hi fa aquí *tres-dos dos-quarta-quinta*?

—Res, miri, esperant la professó.
—Ay filla, que 'n té per rato,

bé prou se li farà fosch.
—*Adiós simpátca... ¡toma!*
—¿Mala bestia!
—¿Qué ho fas fort perque 't tiran papers?

—¿Arri!
¿que 'ls tiri á sa mare!

—¿Adiós!
—Mira 'l burro, encare *goyta*
—Deixal estar.

—Deu ser boig.
—¿Qui refresca! *¡mantecao, elao, horchata, limón...*
—¿Qui vol aquesta ginestra per cinch céntims...?

—¿Cove y tot?
—Mamá *compim un camelo*.
—¿Qué passa allá?... ¡quin soroll!
—¿Quánta gentada que puja..!
—¿Ja venen! ¡ja venen...!

—¿Oy!
—No 'us mogueu nenas; Paquito, baixa d' aquí.

—Noya, ¿vol fe 'l favor d' anar una mica més avall...?

—Ep, ep, minyó, no apreti tant; ¿que no veu que fa calor...?

—Pro ¿qu' es boig aquest *cipal*...?

—Oy tal... *¡fuera!*
—A *ver*; *háganme el favor*... un poco atrás...

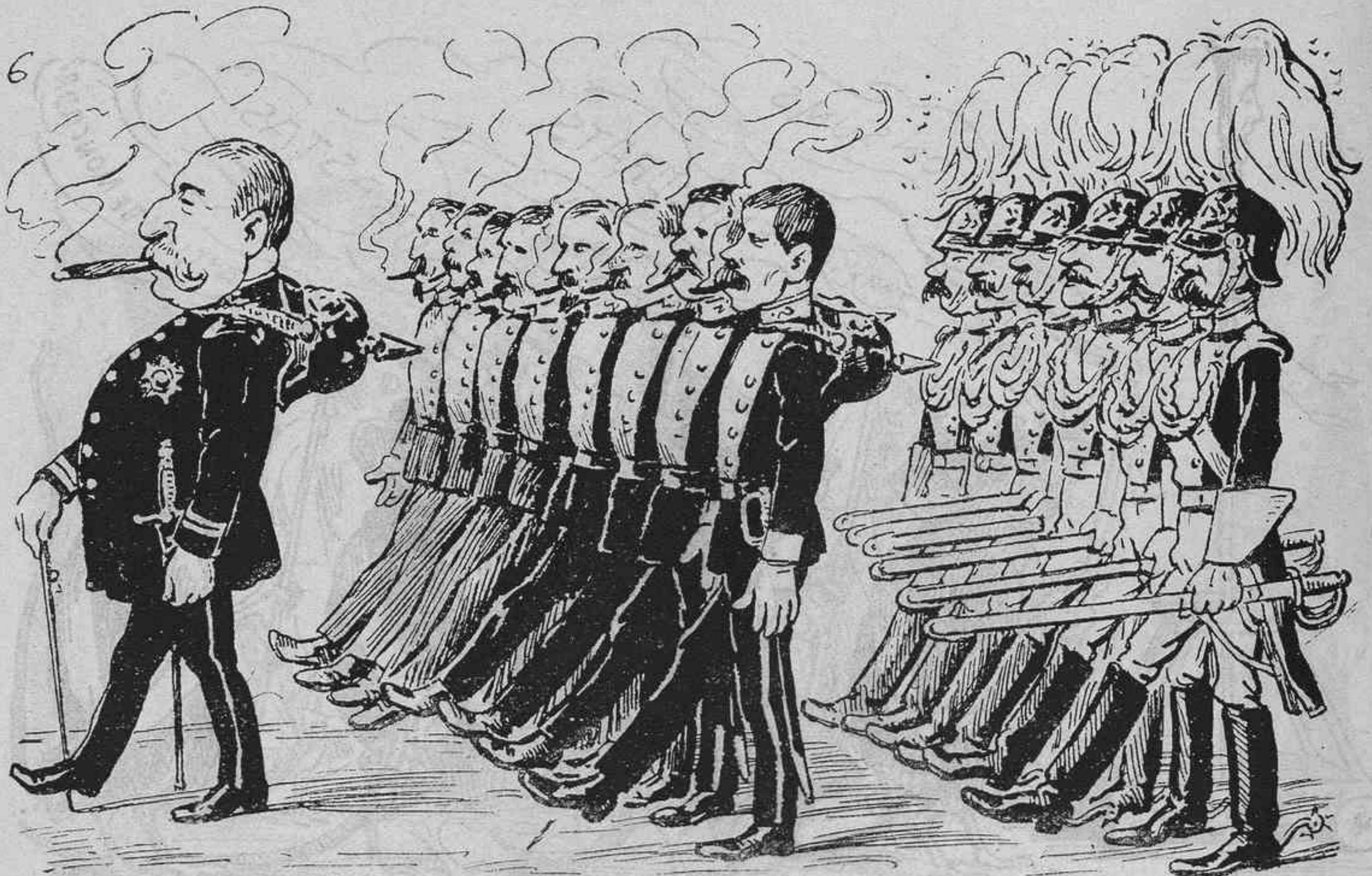
—Jo m' ofego; ¡malehida...!

—Calleu tots y aparteu las criaturas que es aquí la professó.

J. STARAMSA.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

Vé dels inútils el batalló,
y aquí s' acaba la professó.

(Dibuixos de M. MOLINÉ.)